

Милорад Митрашиновић

ПРАВИЛА ПРВЕ РАДНИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У УБУ 1888. ГОДИНЕ

У првим годинама после другог устанка тамнавска област затечена је као запустела или становништвом доста проређена. Све до 1817. године тамнавска села била су скоро ненасељена, тако да је у њој било доста слободне земље за насељавање. Крајем друге деценије 19. века ово подручје захватио је снажан талас насељавања, углавном становништва из околних брдских крајева и избеглица из српских крајева под турском управом. Ови досељеници су се настањивали на купљеним, наслеђеним имањима или на слободном земљишту сеоских заједница.

На подручју ваљевске Тамнаве у првој половини 19. века насеља су била, углавном, сеоска, неразвијена, са бројем кућа који је све до двадесетих и тридесетих година прошлог века ретко када прелазило преко 100 (само село Јабучје), док је варошица Уб по броју кућица била мања од већих посавских и тамнавских села. Због свог комуникационог значаја, Уб је постао локално средиште. У 18. веку Уб је насељавало турско становништво варошког реда, занатлије и трговци (ерлије), од када је ово сеоско насеље постало турска касаба, са тргом и чаршијом.

Развијене комуникације допринеле су да се у периоду после другог устанка на подручју Тамнаве развије нарочито трговина пољопривредним и сточарским производима. По одласку Турака трговину су преузели српски трговци, углавном дошљаци са стране. Издаване су под закуп касапнице и кантари. За откуп робе, посебно шишарке, служили су „салаши” поред Саве, у Убу, Палежу и Скели.

На почетку 19. века касаба Уб затечена је као неразвијено насеље, чији су становници Турци ерлије били исељени 1815. године. Уб је у турско време био пијаца и главна веза између ваљевских и соколских Турака, а преко Уба они су одржавали везу и са Турцима у Палежу (Обреновац) и Београду. После 1815. године Уб се почео развијати најпре као комуникациона и привредна раскрсница између Тамнаве и Посавине, на средокраћу пута од Шапца и Палежа до Ваљева.

О старом Убу као једном од средишта тамнавског подручја у ваљевском округу током прве половине 19. века оставили су записе путници савременици, наши и страни. Тако Јоаким Вујић 1827. године у „Путешествију по Србији“ наводи да варошица Уб „лежи на реци такође зовомеј Уб и може имати до 70 све српских домова, од којих по највише јесу дућани. Церква у овој вароши јест нова и велика, а близу цркве јест и једна школа с 15 ученика. Вујић је даље описао и свој пут од Уба у Паљусе, Јабучје, Скобаљ, Радљево, Шарбане, Црвену Јабuku и преко Тамнаве у Лончаник, Пироман, Стублине, Старо село, Брескву и Орашац.

Борђе Магарашевић је у својим записима 1827. године такође описао пут у варошицу Уб, у којој је затекао „меану на два спрата како ви кућа на Убу више у реду има“. Поред овога места тече повелики поток који се такође Уб зове. Место је повелико, прилично, уређено, с црквом“. Даље је описао пут кроз села Мургац, Рукладе и Лајковац.

Из наведених описа се сазнаје да је варошица Уб већ крајем треће деценије 19. века прерастала у локални урбани центар читаве Тамнаве.

У поређењу са Обреновцем, варошица Уб, која је била на врло повољној комуникацији, на пола пута од Обреновца до Ваљева, и која је била развијено насеље као стари Палеж у првој половини 19. века, а почетком друге половине 19. века била и седиште среза са 211 домова, није се могла развијати због близине два јача економска центра (Ваљева и Обреновца). У варошици Убу остали су развијенији занати од трговине, док су у Обреновцу углавном, јака трговина и економске везе са Шапцем и Београдом створиле услове за његов бржи урбани и економски развој.

Током друге половине 19. века, са бржим привредно-економским и демографским развојем, Уб се знатно развио и постао економски центар Тамнаве. По новој административној подели од 1865. године, припајањем неких нових насеља, ваљевски округ је био подељен на пет срезова, међу којима је и Тамнавски срез са седиштем у Убу. Статистички подаци за округ ваљевски показују да је 1877. године у срезу Тамнавском било 125 варошких дућана, четири сеоска, десет варошких и седам сеоских механа.

Крајем 19. века у Убу се јављају и зачеци индустрије: уведен је први парни млин. Као сопственик парног млина на реци Тамнави, јачине шест коњских снага, помиње се Александар Вуковић.

Развој капиталистичких односа у Србији утицао је и на развој робно-новчаног промета, који је условљавао гомилање капитала и појаву банака, кредитних установа и других новчаних завода. Стварање ових установа прати развој корупције и зеленашења. Продирање капитала из развијенијих оближњих

економских средишта Ваљева, Шапца и Београда, у Убу и Обреновцу се јављају и прве банке, које су замениле приватне „зајмодавце“, убске и обреновачке трговце и занатлије — шпекуланте. Године 1877. основана је „Штеднионица убско-тамнавско-колубарска са 7,5 милиона динара капитала.

Штеднионица на Убу отворена је 1884. године.

• * •

Занатство као привредна грана нема неку нарочито богату прошлост у тамнавској области. Под Турцима овај крај је био изузетно слабо настањен, сав под шумама и далеко од важнијих комуникација. У таквим условима занатство се није могло развијати. Тек при крају турске владавине, постепеним снажењем становништва у овим крајевима, продирањем Турака и на села, почиње и развој занатства. Прве занатлије на Убу били су досељени Турци, а потрошачи у највећој мери Турци трговци, становници Уба.

После ослобођења од Турака, у прво време настао је извештан застој у развоју занатства, чак и опадање, с обзиром да су дотадашње занатлије, Турци били протерани, а Срби староседеоци до тада нису се интензивније бавили занатством. Али, ускоро, вал од нових досељеника доносио је собом и занатлије из свих крајева наше земље у тамнавску област, а нарочито из прекосавских крајева. Све већи размах привреде, посебно грађевинске делатности, стварао је погодне услове за развој занатства. Темељи данашњег занатства у Тамнави датирају, уствари, од 60-тих година прошлог века када се нарочито развила грађевинска делатност, као последица интензивног насељавања и крчење шума у великим размерама.

Уз трговину током прве половине 19. века, почеле су да се развијају и занатске делатности. Са развојем сеоске трговине, у једном броју тамнавских села отворени су сеоски дућани, својина цркве и трговаца, и уз њих занатске радње, заједно са „еспапом“.

Сеоски занати су били развијени у варошицама Убу и Палежу (Обреновац), а готово свако село имало је своје коларе, коваче, дрводеље, качаре, столаре. Уз занате по селима била је развијена и сеоска трговина. Сеоске занатлије и трговци били су махом дошљаци који су имали своје „дућане“, обично у центру села, поред главног пута. Било је и сезонских сеоских занатлија — печалбара, нарочито дошљака Осаћана, грађевинара, Босанаца и Личана, најчешће дрвосеча и прерађивача дрвене грађе.

Трговци и занатлије у варошицама Убу и Обреновцу у првој половини 19. века, били су главни закупци свих врста „аренди“ и откупљивачи храстове шишарке и соли, чиме су трговали са Београдом и прекосавским областима.

Придолазак занатлија у варошциу Уб и тамнавска села са разних страна доприносио је знатно разноликости етничке и социјалне структуре овог краја. Тако је крајем 19. века број ових придошлих занатлија странаца из ближе и даље околине у Убу и Обреновцу износио 347 житеља, којих је, према поданству, било из Бугарске, Турске, Румуније, Аустрије и Мађарске, међу којима је било и малобројних Јевреја, Грка и Цинцара.

Образовање еснафа у ваљевском округу, по ступању на снагу Еснафске уредбе 1847. године наишло је такође на приличне препреке.

У Ваљеву, Убу и Обреновцу није постојао довољан број трговаца и занатлија једне струке заната ради оснивања једнородних еснафа. Као и у другим крајевима Србије, у овом округу занатлије, највећим делом терзије и абације бавиле су се и ситном трговином, препродавале су пољопривредне производе, упуштале се и у друге трговачко-шпекулантске послове. Под таквим околностима, приликом спровођења еснафске уредбе није се могло занатлијама ускратити право на ситну трговину, којом су се одвајкада бавиле, те је стога свима без разлике остављено да тргују и обављају занате по постојећим обичајима.

Истовремено са ваљевским еснафима, основани су после Еснафске уредбе, еснафи у Убу. И у овој малој вароши с неразвијеним занатима и трговином морало се приступити оснивању мешовитих еснафа, и то у истом броју и у истом саставу као и у Ваљеву. Трговци и занатлије сложили су се 1849. године да оснују следеће еснафе: трговачко-терзијско-абацијски, Екмецијско-мумцијски, ковачко-пушкарски и Папушијско-чаругцијско-ћурчијски еснаф. Механичјама и кафешјама, који су поред свог редовног посла обављали и хлебарски занат и желели да то право задрже, није тада допуштено да се учлане у Екмецијско-мумцијски еснаф, пошто нису имали право на еснафско уређење.

Велике промене код убских мешовитих еснафа наступиле су у току друге половине 19. века. И овде је дошло неизбежно до размирица и нетрпељивости, до раздвајања и цепања мешовитих еснафа. Један од таквих сукоба наступио је убрзо после оснивања трговачко-терзијско-абацијског еснафа између терзија и абација. Терзијски мајстори били су против стварања гломазних еснафа у којима „једни другима пакосно, штету причињавају”. Са абацијама су терзије још раније имале размирице око разграничења њихових заната, а поготову сада, када су основали заједнички еснаф, абацијским мајсторима пружена је још већа могућност да несметано обављају терзијски занат и да терзијама отимају муштерију. Први покушај да се одвоје од абација учинили су терзијски мајстори 1851. године, али тада, због недовољног броја, није им пошло за руком да образују одвојен еснаф. Овај свој циљ остварили су терзијски мајстори тек

1860. године. Тако се мешовити терзијско-абацијски еснаф поделио на два еснафа.

Бојацијски мајстори у Убу основали су свој еснаф 1856. године, али после неколико година престао је да ради услед наглог опадања бојацијског заната. Папуције, опанчари и ћурчије основали су 1849. године мешовити еснаф, који се већ 1855. године распао. Опанчари са ћурчијама образовали су одвојен еснаф, али су се и они 1879. године раздвојили на тај начин што су опанчари основали свој одвојени еснаф, а ћурчије са сарачима и обућарима образовали су мешовити сарачко-ћурчиско-обућарски еснаф.

Од старих мешовитих еснафа основаних у Убу после ступања на снагу Еснафске уредбе одржао се једино ковачко-пушкарски еснаф с истим врстама заната као и раније. Почетком 20. века, када се еснаф, после дугогодишњих сукоба међу еснафским члановима, налазио у потпуном расулу, ковачи и колари тражили су да се издвоје из еснафа и да образују свој властити еснаф, али власт није дала такво одобрење због сродности оба ова заната. Ни трговци нису успели 1904. године из формалних разлога да образују трговачко-ситничарски еснаф.

Код свих убских еснафа који су се одржали до 1900. године чланство је стално опадало. Абацијски еснаф основан 1858. године са 37 чланова имао је после 40 година свега 10 чланова. Опадање чланства нарочито се опажа код терзијско, опанчарског и сарачко-ћурчијско-обућарског еснафа крајем 19. века када су ови занати били изложени јакој конкуренцији. Ова појава карактеристична за многе у Србији сведочи да је код занатлија у то време слабило интересовање за еснафе. Међутим, последњих година постојања Еснафске уредбе занатлије у ваљевском округу опет оснивају нове или се учлањују у постојеће еснафе, тражећи у њима последње средство заштите. Од 1905—1908. године основано је свега неколико еснафа, али се укупан број од 630 попео на 1107 еснафских чланова. Избледеле еснафске привилегије још једнако су привлачиле занатлије иако се еснафски поредак налази тада пред коначним укидањем.

• * •

Развитком капиталистичких односа, конкуренција је све више поткопавала еснафске темеље, разарала занатлије и њихове еснафске привилегије. Пред новим препрекама занатски радници остајали су без својих остварених тежњи, а тешки животни услови гонили су их да ступе у борбу за опстанак. Еснафи су још једино остали упоришта, последња одбрамбена упоришта свих оних занатлија немоћних пред разорним дејством капиталистичке конкуренције. Остављени својој судбини, немоћни мајстори грчевито су се држали еснафа, огорчено су се борили да сачувају своју самосталност и своје еснафске привилегије. Ме-

Ћутим, улога еснафа постаје све слабија и безначајнија тако да су занатски радници били принуђени да се кроз разне облике удруживања још боље организују, стварањем нових радничких удружења и организација, које су у прво време имале хуманитарни карактер — потпомагање у случају болести, изнемоглости и смрти.

Крајем 19. века у Србији је највећи извор радне снаге било пролетаризовано село које је лиферовало раднике свих врста за градску привреду. Уколико су капиталистички односи све више пролетаризовали село, утолико је била већа навала радне снаге са села у варош, где је налазила запослења као стални или сезонски радници. Од тог елемента који је био полузанатски и полусељачки у Србији ће се крајем 19. века стварати радничка класа.

Због великог притиска радне снаге са села, која се јавља као конкурент варошким радницима, положај варошких радника постајао је све тежи. Навала радне снаге са села давала је могућност послодавцима да врше безобзирно обарање, понако ниских радничких надница, да повећавају радно време и да приморавају раднике да раде и друге послове. Да би се спасли од разноврсних шпекулација и махинација послодаваца, радници су почели увиђати да им је једини спас у стварању својих радничких организација.

Прве радничке организације, које су се почеле стварати још осамдесетих година 19. века имале су карактер узајамне помоћи у случају болести, смрти и беспослице.

Једно од таквих друштава које је основано крајем осамдесетих година 19. века у Убу, било је удружење које се звало „Друштво за подпомагање убских занатлија у случају болести и смрти.“ Ово удружење је основано 28. јуна (10. јула) 1888. године у Убу са циљем пружања узајамне помоћи радницима у случају болести, изнемоглости и смрти. Поред осталих циљева и задатака друштво је ставило и своја правила: „да је задатак друштва да се стара и о умном образовању својих чланова.“ Ово друштво било је прво радничко удружење у Тамнави, које међу малобројно радништво уноси извесну живост. На Убу се тада почиње читати раднички лист „Социјалдемократ“, а продавао га је Светозар В. Поповић, терзија.

Друштво је настојало, одмах по оснивању да обухвати све занатлијске раднике. Оно је требало да послужи као баријера од напада послодаваца који су настојали да што више умање политичка права радника, да им што мање плате за њихов рад и да их приморају да што дуже остају на послу. Друштво је са успехом радило све до 1904. године. Оно је сваке године одржавало своје редовне годишње скупштине на којима су биране нове управе и расправљало о најважнијим проблемима друштва. До 1904. године друштво је одржало 15 редовних скупштина. Према извештају са 12. редовне скупштине друштва од 1899. го-

дине; друштво је имало 49 редовних чланова, а ранијих година никада није било више од 80 чланова.

На првом друштвеном збору, 6. априла 1888. године уписана су 42 редовна члана који су одобрили прва правила друштва и која су послата Министарству народне привреде на одобрење и преглед 9. априла 1888. године. Правила садрже одредбе које се односе на надзор државне власти. Наиме, чланом 49 ових правила предвиђено је да: „Друштво стоји под надзором Господина Министра народне привреде и њега је дужан Управни одбор увек раније извештавати о редовним и ванредним зборовима друштвеним ради изашниљања владиног комесара.”

Прва правила „Друштва за потпомагање уџских занатлија у случају болести и смрти”, Министар народне привреде, на основу чл. 38 трговачког закона, потврдио је 11. јула 1888. године.

Друштво је у своме раду наилазило на велике тешкоће, нарочито код власти, које су кочиле његов рад. То показује пример да је ово друштво морало три пута одлагати своју тринаесту редовну скупштину, први пут заказану за 11. фебруар 1901. године, други пут за 25. фебруар и трећи пут за 19. март 1901. године, зато што Министар народне привреде није хтео одредити свога изасланика без чијег присуства ниједно друштво није могло држати своју годишњу скупштину, нити било какав збор.

Прва правила друштва измењена су и допуњена 1893. године, а када је 1900. године донет нов закон о удружењима друштво је своја правила ускладило са овим прописима. Задњи пут правила друштва измењена су и допуњавана 1903. и 1904. године када је највероватније одржана последња скупштина друштва и на којој је било присутно свега 30 редовних чланова.

Прва правила „Друштва за потпомагање уџских занатлија у случају болести и смрти,” које објављујемо у овом прилогу садржи низ драгоцених података за проучавање првих почетака радничког организовања не само на подручју Тамнаве већ знатно шире.

Правила се чувају у Архиву Србије у Београду, у фонду Министарства привреде¹.

Правила Друштва за потпомагање уџских занатлија у случају болести и смрти

Господину министру народне привреде

Пошто је се овде на Убу покренула мисао неколицине овдашњих занатлија да овде на Убу оснујемо Друштво под називом „Убско занатлијско друштво”, чија ће целъ бити да своје чланове подпомаже на случај болести и смрти, у овој цели а по

¹ Архив Србије, Београд — Мин. привреде Т-XXIV-4-1897.

одобрењу надлежне власти држан је и друштвени збор на дан 6. овог месеца, на ком је се збору уписало 42 редовна члана који су одобрили и ова правила, која у прилогу под./ подносимо господину министру народне привреде ради прегледа и одобрења.

Господина министра народне привреде најпокорније молимо да изволи ова правила одобрити а нас преко полицијске власти среза тамнавског округа ваљевског известити, како би могли среској власти таксу за потврду положити.

У нади да ће господин министар народне привреде ова правила одобрити и нас у што краћем року известити јесмо — господина министра народне привреде покорни.

9. априла 1888. године

Привремена управа,
Председник,
Раисав Лазић

У Убу
Деловоћа,
Свет. В. Поповић

Правила „Друштва за подпомагање убских занатлија у случају болести и смрти.“

Цель, састав, трајање и име.

Чл. 1.

Друштво за подпомагање убских занатлија у случају болести и смрти има овај задатак:

1. Да оснује капитал из кога ће самоме себи створити прилику да својом малом уштеђевином може своје чланове подпомагати у случају болести.

2. Да из истог уштеђеног капитала може пристојно свог члана саранити, и

3. Да се стара о умном образовању својих чланова.

Чл. 2.

Друштво се оснива средством уплата, а сваки који редовно уплаћује, члан је овога Друштва и зове се редован члан.

Но осим ових редовних чланова, могу још бити и подпомажући и почасни чланови.

Чл. 3.

Редовни члан овог Друштва може бити сваки радник и раденица, без разлике занимања, вере и народности.

Чл. 4.

Члан подпомажући може бити сваки који је вољан ово Друштво подпомагати, материјално и морално.

Чл. 5.

Члан почасни може бити онај кога Друштво на предлог управе прими.

Чл. 6.

Време трајања овог Друштва утврђује се на 5 година, од дана кад се конституише.

Чл. 7.

Друштво ово има своје седиште у Убу под именом: „Друштво за подпомагање убских занатлија у случају болести и смрти“, које ће се код надлежног суда протоколирати.

Име Друштва подписује председник или један члан управног одбора са деловођом.

Подпис овај ставља се испод имена:

„Друштво за подпомагање убских занатлија у случају болести и смрти.“

Капитал Друштва.

Чл. 8.

Капитал Друштва састоји се:

1. Од улога уписаних чланова;
2. Од поклона и добровољних прилога;
3. Од забава и беседа, које друштво буде правило у корист своје касе;
4. Од новчаних казни чланова.

Чл. 9.

Уплата овог капитала овака је:

Сваки редовни члан овога Друштва при упису уплаћује 3 динара и 1 динар свакога месеца на књижицу.

Прву месечну уплату дужан је дати уз главни улог одмах при упису.

Књижица имаће свој текући број и заводиће се у нарочиту књигу, на име сопственика, са означењем његовог занимања и места пребивања.

Чл. 10.

За све обавезе наспрам трећег Друштво одговара само својом задружном имовином.

Уложени капитал не може се улагачима враћати, као што им се не могу враћати ни месечне уплате њихове.

Чл. 11.

Који члан неби дао месечну уплату за идући месец, Друштво ће га чекати шест недеља; ако и у томе року не уплати губи право на чланство.

Но ако би у томе времену од шест недеља умро, онда не губи право на сарану. Исто ово право има на сарану и онај члан који је у овоме року на страни умро.

Делокруг Друштва

Чл. 12.

Делокруг Друштва обухвата ове радње:

1. Прима новац од улагача на књижицу, обичне поклоне и добровољне прилоге и даје их Штедионици убској под интерес на руковање под нарочитим уговором са штедионицом а према правилима штедионичким.

2. Даје помоћ у 1 динар дневно, својим разболелим се члановима а поред тог набавља лекара и исплаћује лекове апотекарске.

За чланове у месту ако су ови без куће и фамилије, стара се о њиховом месту становања, за време болести и лечења, а за чланове ван места ако су у Државној окружној болници исплаћује њихове трошкове, а ако на страни умру и њихову сарану, која несме прећи суму већу од 60 динара.

3. По оздрављењу од опорављења исплаћује Друштво за три дана по 1 динар дневно.

4. Стара се за пријатно сарањивање својих чланова, на коју се сарану одређује 60 динара.

Чл. 13.

Помоћ ће се ова давати за време од шест месеци, но ако би се болест и даље продужила, управа је дужна сазвати збор, који ће решити што ће даље са својим болесним чланом чинити, но никако га неће напустити.

Дужности чланова.

Чл. 14.

Сваки редовни члан Друштва дужан је:

1. Да на позив ма кога члана управе у болести надгледа болесног члана овог Друштва.

2. Да на случај смрти кога члана, не само редовних но и почасних подпомажућих или оних који су овој Друштву новчану награду завештали изађе на погреб.

Ко неби од редовних чланова на погреб дошао, казниће се од 1 до 3 динара ако свој изостанак не оправда.

3. Да долази на друштвене зборове и јавна предавања.

4. Да пази на друштвено имаће.

5. Да се стара да се овакова друштва, што више разпрострањавају.

Чл. 15.

Сваки редован члан дужан је на време полагати свој улог.

Права чланова.

Чл. 16.

Сваки редован члан има право на помоћ у време своје болести и смрти из друштвене касе (по чл. 12) и то после шест месеци од уписа у чланство.

А губи право на помоћ онај члан, који болује од венеричне болести, или који је изазвао бој и услед убоја оболео, као и који оболе због пијанства.

Чл. 17.

Право на помоћ друштвену не може ни један члан заложити, ни књижицу своју пренети на другог, нити му се забраном може обуставити.

Чл. 18.

Сви чланови овога Друштва имају право:

1. Да бирају управу и да на зборовима подносе предлоге да гласају о свима питањима која се на дневни ред ставе;

2. Да се користе друштвеном књижицом;

3. Да учествује на јавним зборовима и весељима, која буду у корист касе друштвене давана.

Чл. 19.

Подпомажући и почасни чланови не могу бити изабрани за члана управе овог Друштва, а тако исто немају права на друштвену помоћ из касе овога друштва.

Чл. 20.

Губи право на чланство онај, који је престао улог свој уплаћивати (види чл. 11) или који је судским путем изгубио грабанску част, као и онај који би радио противно овим правилима или противу целин овог Друштва.

Организација и управа Друштва

Чл. 21.

Делима Друштва за подпомагање убских занатлија у случају болести и смрти управља:

1. Збор Друштва;
2. Управни одбор;
3. Надзорни одбор;
4. Деловођа.

Збор Друштва

Чл. 22.

Збор је представник целне чланова.

Зборови су редовни и ванредни и сазива их председник управе или његов заступник.

Редовни збор сазива се сваке године у месецу априлу, на њега се позивају сви чланови, на 15 дана раније, рачунајући од првог позива у новинама са назначењем дневног реда на истом.

Ванредни збор сазива се кад потреба зато захте.

Састав збора и права чланова његових.

Чл. 23.

На збору могу учествовати сви редовни чланови који су на шест месеци, пре сазива збора уписани за чланове и улог положили и који су своје књижице у локалу где се држи збор управи положили на признаницу.

Чл. 24.

Сваки члан на збору може дати свој глас само лично; малољетнике заступају природни сродници или стараоци.

Чл. 25.

На збору председава председник кога збор изабере.

Председник износи дневни ред, руководи претресом и наређује гласање.

Чл. 26.

Да збор може доносити пуноважне закључке, треба да на њему буде присутно $3/4$ чланова, ако нема толико чланова, одређује се други збор у року од 15 дана; на овом другом збору

доноси пуноважну одлуку збор са онолико чланова колико их буде.

Чл. 27.

На овом збору претресаће се само она питања, која су за први збор на дневном реду била и решава се на њему већином гласова, а при равној подели она страна где је председник. Гласање је усмено.

Делокруг збора.

Чл. 28.

Делокруг редовног збора овај је:

1. Да прегледа и одобрава поднете рачуне о приходу и расходу;
2. Да бира нову управу и надзорни одбор;
3. Да чини измене и допуне у правилима овим које за нужно нађе, ово ће важити пошто надлежна власт одобри;
4. Да већа о предлозима које управа и поједини чланови поднесу;
5. Да по истеку рока од 5 год. решава продужење и престанак друштва;
6. Одлучује искључење из чланства.

Управни одбор.

Чл. 29.

Управни одбор Друштва састоји се из председника, четири члана одбора, деловође и четири контролора за преглед рачуна, о састављању биланса о стању Друштва за прошлу годину дана; један члан одбора вршиће дужност благајника.

Њих бира збор на годину дана.

Чл. 30.

Управни одбор Друштва заступа Друштво на суду и ван суда, но он може своје право заступања пренети на једнога од својих чланова.

Да управа може Друштво заступати на суду и ван њега неће јој се издавати нарочито пуномоћје, него ће јој као таково служити скупштински изборни записник.

Чл. 31.

Дужност је управе:

1. Да се стара о наплати редовног уплаћивања улога и да исти новац, предаје Штедионици ујској на интерес и руковање;
2. Да друштвеном имаовином управља сходно овим правима;
3. Да води надзор над болесницима;
4. Да умрлим члановима спреми пристојан погреб;
5. Да сваке године сазива збор друштвени, према овим правилима и да на истоме подноси своје рачуне о својој радњи.
6. Да сазива збор и кад год захте трећина чланова;
7. Да сваке године извешћује г. министра народне привреде колико има чланова, преглед случајева разболевања и смрти као и преглед годишњих рачуна;
8. Да приређује јавна предавања и зборове;
9. Да ступа у међусобни споразум са осталим друштвима како овде, тако и у унутрашњости краљевине Србије;
10. Да сваког месеца одржи одборску седницу; и
11. да доноси решење о искључењу из чланства и првој скупштини на одлуку износи.

Чл. 32.

Чланови управног одбора одговорни су целом својом имаовином заједнички за штету, која би настала отуда што нису вршили своје дужности (према чл. 31. ових правила) или који би радили противно овим правилима.

Чл. 33.

Управни одбор доноси своје закључке, апсолутном већином гласова; при једнаким гласовима решава она страна где је председник.

Чл. 34.

О овим закључцима управног одбора, води се протокола коју сви присутни подписују.

Чл. 35.

Ако би се управни одбор тако смањно, да неби могао решавати, тада је дужан надзорни одбор сазвати збор који ће попунити управу.

Но ако би се исто тако смањно надзорни одбор, управа ће сазвати збор.

Надзорни одбор.

Чл. 36.

Надзорни одбор од четири лица бира збор на годину дана из средине својих чланова.

Чл. 37.

Надзорни одбор прати и надзирава рад управног одбора.

Он прегледа годишње рачуне и подноси извештај свој збору о раду управног одбора.

А ако приметити да се што ради противу ових правила дужан је да сазове одмах збор.

И надзорни је одбор одговоран целом својом имаовином за сваку штету друштвеној, или за неизвршење своје дужности према овим правилима.

Чл. 38.

Управни одбор бира из своје средине једнога члана за благајника (види чл. 29).

Благајнику је дужност са деловођом тачно водити рачуне друштвене, о примању и исплати старати се и управу извештавати о своме раду.

Они одговарају за штету коју су проузроковали својим небрижењем или кривцом својом.

И благајник и деловођа, као и чланови управе имају право решавајућег гласа.

Резервни фонд

Чл. 39.

Ради ојачања капитала друштвеног, као и за покриће губитака друштвених, установљава се резервни фонд у који ће улазити:

1. Десети део од новчаних улога редовних чланова;
2. Десети део од добровољних прилога, завештења новчаних, поклона, као и од прилога добивених од забава, села и јавних предавања;
3. Сав интерес од целокупног капитала.

Општа наређења.

Чл. 40.

Сваке године 31. децембра саставиће се општи рачун, од друштвене имаовине прихода и расхода.

Ако би расход био толики да за покриће његово недостиже имаовина друштвена, управни ће одбор сазвати збор, који ће улоге повећати или накнадну основну улогу одредити.

Чл. 41.

Књижице од уплате не могу се пренети ни накога.

Чл. 42.

Књижица која се изгуби, мора се законитим путем огласити за поништену, па ће се тек тада друга добити на место ње.

Књижице које су се употребом поквариле или поцепале могу се заменити новима.

Чл. 43.

За члана управног и надзорног одбора, може бити изабран онај, који живи у месту где је Друштво и који може вршити дужности које му се повере.

Чл. 44

1. Сваки члан дужан је да врши прописе ових правила;
2. Да се прими избора који је на збору на њега пао;
3. На случај престанка Друштва овога сваки је члан одговоран за суму неплаћених улога својих.

Чл. 45.

Ово Друштво престаје:

1. Кад би расходи толики били да Друштво према свом имовном стању неби могло више вршити истакнуту цель;
2. Кад то одлучи збор чланова;
3. Кад се друштво споји са каквим другим друштвом ове врсте;
4. Кад број чланова буде мањи од тридесеторице.

Чл. 46.

Кад Друштво престане, дужан је управни одбор известити и дотични окружни суд.

У исто време објавиће управни одбор и преко новина службених престанак овог Друштва.

Чл. 47.

Кад Друштво престане сва његова имаовина, претвориће се у новац, па ће се сви трошкови исплатити, што преко тога

претече предаће се општинском суду сва готовина, која има препасти каси сиротној у Општини.

Чл. 48.

Ова правила важе кад их г. министар народне привреде потврди.

Надзор државне власти.

Чл. 49.

Друштво стоји под надзором г. министра народне привреде и њега је дужан управни одбор увек раније извештавати, о редовним и ванредним зборовима друштвеним, ради изашиљања владиног комесара.

Закључак.

Чл. 50.

Кад се ова правила одобре сазваће се редован збор да се избере управа стална.

28. јуна 1888. год.
У Убу
Деловоћа,
Свет. Поповић

Привремена управа
Председник,
Ранисав Лазић

Чланови одбора:

Јеврем Станковић
Димитрије Сатировић
Мијајло Трифуновић

Сретен Михаиловић

Чланови надзорног одбора:

Чедомир Борић
Стеван Борђевић

Иван Поповић
Сима Крстић

Правила ова „Друштва за подпомагање угских занатлија у случају болести и смрти”, министар народне привреде на основу § 38. закона трговачког одобрава и потврђује, с тим да је такса за потврду у десет динара у маркама наплаћена.

П. Бр. 2247.
11. јула 1888. године
У Београду

Заступник
министра народне привреде,
министар просвете и црквених послова,

(М.П.) Др Владан Борђевић